Kohtulahendite kogumik

KOHTUJURISTI ETTEPANEK
EVGENI TANCHEV
esitatud 12. jaanuaril 2017 [1]

**Kohtuasi C-617/15**

**Hummel Holding A/S**
**versus**
**Nike Inc.**
**Nike Retail BV**

(eelotsusetaotlus, mille on esitanud Oberlandesgericht Düsseldorf (Düsseldorfi kõrgeim piirkondlik kohus, Saksamaa))

Eelotsusetaotlus — Intellektuaalomand — Euroopa Liidu kaubamärk — Rahvusvaheline kohtualluvus — Laiendatud kohtualluvus, mis hõlmab kogu Euroopa Liidu territooriumi — *Actor sequitur forum rei* — Mõiste „ettevõte“ määruse (EÜ) nr 207/2009 ühenduse kaubamärgi kohta artikli 97 lõike 1 tähenduses — Kaubamärgist tulenevate õiguste rikkumise hagi väljaspool Euroopa Liitu asuva ettevõtja vastu — Kohtualluvus, mis põhineb kolmanda riigi ettevõtja juriidiliselt iseseisva tütarettevõtja asukohal liikmesriigis

1. Euroopa kaubamärgid vajavad tõhusat kaitset kogu Euroopa Liidus. [2]

1 — Algkeel: inglise.

2 — Intellektuaalomandiõiguse aluspõhimõtteks on tavaliselt *Schutzlandprinzip* (*lex loci protectionis*), mis põhineb eeldusel, et intellektuaalomandi õigus on territoriaalne õigus, mille järgimise saab seega tagada riigis, kus see on loodud ja mille territooriumil see kehtib, vt Ruhl, O., *Gemeinschaftsgeschmacksmuster, Kommentar*, 2 Aufl., 2010, artikli 82 punkt 4.

2. Kõige parem viis seda saavutada on võimaldada kohtutel teha üleeuroopalisi otsuseid, mis ei hõlma üksnes neid kaubamärgiga seotud õiguste rikkumisi, mis on toimunud liikmesriigis, kus asub asja menetlev kohus, vaid ka kaubamärgiõiguste rikkumisi mis tahes ELi liikmesriigis.[3] ELi seadusandja on sellise kõikehõlmava otsuse ette näinud,[4] kuid annab nõutava laiendatud kohtualluvuse[5] ainult kohtule, kes võib rajada oma rahvusvahelise pädevuse ühenduse kaubamärgi määruse[6] artikli 97 lõigetele 1–4. See asendab ühenduse kaubamärgi määruse ja Brüsseli I[7] määruse[8] üldisemad kohtualluvuse eeskirjad.

3. Oberlandesgericht Düsseldorf (Düsseldorfi kõrgeim piirkondlik kohus, Saksamaa) kui ühenduse kaubamärkide kohus soovib teada, kas tal on selline ulatuslik õigusemõistmise pädevus Taani äriühingu poolt Ameerika Ühendriikide kostja vastu esitatud rikkumishagi puhul. Ühenduse kaubamärgi määruse artikli 97 lõike 1 kohaselt võivad kohtud asja lahendada rahvusvahelise kohtualluvuse järgi, kui kostjal, kelle alaline asukoht ei ole ELis, on ettevõte liikmesriigis, kus asub asja menetlev kohus. Kuna Ameerika Ühendriikide kostjal on Saksamaal tütarettevõtja tütarettevõtja, tekib küsimus, kas see üksus on „ettevõte“ ühenduse kaubamärgi määruse artikli 97 lõike 1 tähenduses.

## I. Õiguslik raamistik

### A. Ühenduse kaubamärgi määrus

4. Põhjenduses 16 on märgitud:

„Ühenduse kaubamärkide kehtivust ja rikkumist käsitlevad otsused peavad jõustuma kogu ühenduses ja hõlmama kogu ühenduse territooriumi, sest ainult nii saab vältida vastuoluliste otsuste tegemist kohtutes ja ametis ning tagada, et ühenduse kaubamärgi ühtsust ei kahjustata. Eeskirju, mis sisalduvad nõukogu 22. detsembri 2000. aasta määruse (EÜ) nr 44/2001 (kohtualluvuse, vaidlustamise ja kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusasjades) […] sätetes, tuleks kohaldada kõigi ühenduse kaubamärgiga seotud õigustoimingute suhtes, kui käesoleva määrusega ei nähta ette erandeid nimetatud eeskirjadest.“

3 — Vt selle kohta ühenduse kaubamärgi määruse põhjenduse 16 esimene lause.

4 — Ühenduse kaubamärgi määruse põhjenduse 16 esimese lause kohaselt peavad need otsused „jõustuma kogu ühenduses ja hõlmama kogu ühenduse territooriumi“. Kohtuotsuse resolutsioon võib seega viidata kogu Euroopa Liidu territooriumile. Piiriülene tunnustamine ja täitmine toimub siiski üldiste eeskirjade, st nõukogu 22. detsembri 2000. aasta määruse (EÜ) nr 44/2001 kohtualluvuse ja kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusasjades (Brüsseli I määrus) (EÜT 2001, L 12, lk 1; ELT eriväljaanne 19/04, lk 42) või Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. detsembri 2012. aasta määruse (EL) nr 1215/2012 kohtualluvuse ning kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusasjades (Brüsseli Ia määrus) (ELT 2012, L 351, lk 1) kohaselt. Euroopa Kohus on seda mõju konkreetsemalt tõlgendanud oma 12. aprilli 2011. aasta kohtuotsuses DHL Express France (C-235/09, EU:C:2011:238).

5 — Vt ühenduse kaubamärgi määruse artikkel 98.

6 — Nõukogu 26. veebruari 2009. aasta määrus (EÜ) nr 207/2009 ühenduse kaubamärgi kohta (ELT 2009, L 78, lk 1). Seda määrust on muudetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. detsembri 2015. aasta määrusega (EL) 2015/2424, millega muudetakse nõukogu määrust (EÜ) nr 207/2009 ühenduse kaubamärgi kohta ja komisjoni määrust (EÜ) nr 2868/95 (millega rakendatakse nõukogu määrust (EÜ) nr 40/94 ühenduse kaubamärgi kohta) ning tunnistatakse kehtetuks komisjoni määrus (EÜ) nr 2869/95 siseturu harmoneerimisametile makstavate lõivude kohta (kaubamärgid ja tööstusdisainilahendused) (ELT 2015, L 34, lk 21). Sellega kehtestatud olulised muudatused ei ole käesoleval juhul asjakohased. Terminoloogia on siiski uuenenud, sest mõiste „ühenduse kaubamärk“ on nüüd asendatud mõistega „Euroopa Liidu kaubamärk (ELi kaubamärk)“. Selle artikli 4 kohaselt jõustus uuesti sõnastatud määrus 23. märtsil 2016.

7 — Nende hagide suhtes, mis on kohtutele esitatud alates 10. jaanuarist 2015, kohaldatakse Brüsseli Ia määrust, vt artikli 81 teine lõik. Kuna põhikohtuasi algatati 2013. aastal, on käesoleval juhul kohaldatav Brüsseli I määrus. Tuleb siiski märkida, et ühenduse kaubamärgi määruse artikli 108 kohaselt tuleb Brüsseli I määruse parajasti kehtivat ajakohastatud versiooni kohaldada ka ühenduse kaubamärgi määruse raames.

8 — See õigusakt sätestab muidu ühenduse kaubamärgi hagide kohtualluvuse eeskirjad, vt nt ühenduse kaubamärgi määruse põhjenduse 16 teine lause ning artikli 94 lõige 1 ja artikli 97 lõige 1.

5. Artikli 97 „Rahvusvaheline kohtualluvus“ lõigetes 1 ja 2 on sätestatud:

„1. Kui käesoleva määruse sätetest ning artikli 94 kohaselt kohaldatavate määruse (EÜ) nr 44/2001 sätetest ei tulene teisiti, alustatakse artiklis 96 osutatud hagide ja vastuhagide põhjal menetlust selle liikmesriigi kohtutes, kus on kostja alaline asukoht, või kui tema alaline asukoht ei ole liikmesriigis, selle liikmesriigi kohtus, kus on tema ettevõte.

2. Kui kostja alaline asukoht ega ka ettevõte ei ole liikmesriigis, alustatakse nimetatud menetlusi selle liikmesriigi kohtutes, kus on hageja alaline asukoht, või kui tema alaline asukoht ei ole liikmesriigis, selle liikmesriigi kohtus, kus on tema ettevõte.“

6. Artikli 98 „Kohtualluvuse ulatus“ lõige 1 näeb ette:

„Artikli 97 lõigete 1–4 kohaselt pädev ühenduse kaubamärkide kohus on pädev tegema otsuseid:

a) liikmesriigi territooriumil toime pandud rikkumiste või rikkumiste ohu kohta;

b) liikmesriigi territooriumil toime pandud artikli 9 lõike 3 teises lauses osutatud toimingute kohta.“

## B. Brüsseli I määrus

7. Põhjendustes 11 ja 12 on märgitud:

„(11) Kohtualluvuse eeskirjad peavad olema hästi etteaimatavad ning lähtuma põhimõttest, et tavaliselt on kohtualluvus seotud kostja alalise elukohaga ning seepärast peab kohtualluvus alati olemas olema, välja arvatud teatavatel täpselt määratletud juhtudel, kui kohtuvaidluse sisu või osapoolte autonoomia eeldab teistsugust seotust. Selleks et ühiseeskirjad oleksid läbipaistvamad ja et vältida kohtualluvuse konflikte, peab juriidilise isiku alaline asukoht olema autonoomselt määratletud.

(12) Lisaks kostja alalisele elukohale peaks kohtualluvusel olema ka muid aluseid, mis toetuksid tihedale seosele kohtu ja menetluse vahel või aitaksid kaasa tõrgeteta õigusemõistmisele.“

8. II peatüki „Kohtualluvus“ 1. jao „Üldsätted“ artikli 2 lõige 1 ja artikli 4 lõige 1 sätestavad vastavalt:

„Artikkel 2

1. Käesoleva määruse kohaselt kaevatakse isikud, kelle alaline elukoht on liikmesriigis, selle liikmesriigi kohtutesse nende kodakondsusest hoolimata.“

„Artikkel 4

1. Kui kostja alaline elukoht ei ole liikmesriigis, tehakse iga liikmesriigi kohtute pädevus kooskõlas artiklitega 22 ja 23 kindlaks selle liikmesriigi seaduste kohaselt.“

## II. Põhikohtuasja asjaolud ja eelotsuse küsimus

9. Hummel Holding A/S, põhikohtuasja hageja, on Taanis asuv spordikaupade ning spordi- ja vabaajarõivaste tootja. Hummel esitas Saksamaal Landgericht Düsseldorfile (Düsseldorfi esimese astme kohus, Saksamaa) hagi kahe Nike'i kontserni kuuluva kostja vastu, kuna need rikkusid spordirõivaid müües väidetavalt tema rahvusvahelist kujutismärki nr 943057, mis on registreeritud klassi 25 kuuluvate kaupade jaoks ning kehtib ka Euroopa Liidus.

10. Esimene kostja Nike Inc. on Ameerika Ühendriikides asuv Nike'i kontserni juhtiv äriühing.

11. Teine kostja Nike Retail B.V. kuulub sellesse kontserni ja asub Madalmaades. Nike Retail haldab veebisaiti www.nike.com/de, millel reklaamitakse ja pakutakse Nike'i tooteid inglise ja saksa keeles müügiks muu hulgas Saksamaal.

12. Enamik hageja kaubamärgist tulenevate õiguste rikkumisi toimusid väidetavalt Saksamaal. Saksamaal saab asjaomaseid kaupu tellida internetist äriühingu Nike Retail veebisaidi kaudu või sõltumatutelt edasimüüjatelt, kes ei kuulu Nike'i kontserni ja kes ise tellivad need kaubad äriühingult Nike Retail. Lisaks sellele osutab seal müügieelseid ja müügijärgseid teenuseid Nike Deutschland GmbH. See äriühing ei müü Nike'i kaupu, vaid pakub klientidele telefoni või e-posti teel tuge, kui nad neid kaupu tellivad, ja esindab äriühingut Nike Retail edasimüüjatega sõlmitud lepingute puhul. Seoses müügijärgsete teenustega tegeleb Nike Deutschland kauba ümbervahetamisega seotud küsimustega ja kaebustega ning toetab edasimüüjaid kõnealuste lepingute reklaamimisel ja täitmisel.

13. Nike Deutschland asub Frankfurdis ega ole põhikohtuasja pool. Ta on siiski esimese kostja Nike Inc. tütarettevõtja tütarettevõtja ja tema kohalolek Saksamaal on kesksel kohal hageja väites, mille kohaselt allub asi Saksa kohtutele.

14. Hageja nõudis, et Landgericht Düsseldorf (Düsseldorfi esimese astme kohus) I) keelaks asjaomaste kaupade impordi, ekspordi, reklaamimise, müügiks pakkumise ja turule laskmise või turule laskmise lubamise, II) kohustaks esitama teavet, sealhulgas arvete koopiaid, ning asjaomase kauba müügikanalitest eemaldama ja hävitama ning III) tuvastaks tema õiguse saada kahjuhüvitist.

15. Esimese kostja puhul taotles hageja nende keeldude ja kohustuste kohaldamist 1) Euroopa Liidu territooriumil ja teise võimalusena 2) Saksamaa Liitvabariigi territooriumil. Teise kostja puhul oli hagi alus seotud ainult Saksamaa Liitvabariigi territooriumiga. Eelotsusetaotlus puudutab ainult esimest haginõuet.

16. Landgericht Düsseldorf (Düsseldorfi esimese astme kohus) kinnitas, et asi allub rahvusvahelise kohtualluvuse järgi talle ja seda ka kogu Euroopa Liidu territooriumi puhul, sest äriühingut Nike Deutschland tuleb käsitada esimese kostja ettevõttena, mis loob seose Ameerika Ühendriikide kostja ja Saksamaa vahel. Ta jättis hagi faktilisi asjaolusid arvestades siiski rahuldamata. Hageja esitas apellatsioonkaebuse Oberlandesgericht Düsseldorfile (Düsseldorfi kõrgeim piirkondlik kohus) ja kostjad väidavad endiselt, et esimene haginõue ei allu rahvusvahelise kohtualluvuse järgi Saksamaa kohtutele.

17. Neil asjaoludel otsustas Oberlandesgericht Düsseldorf (Düsseldorfi kõrgeim piirkondlik kohus) esitada järgmise eelotsuse küsimuse:

„Millistel asjaoludel tuleb pidada sellise ettevõtja, kelle enda asukoht ei ole Euroopa Liidus, tütarettevõtja juriidiliselt iseseisvat, liidu liikmesriigis asuvat tütarettevõtjat selle ettevõtja „ettevõtteks" (*Niederlassung*) määruse nr 207/2009 artikli 97 lõike 1 tähenduses?"

18. Euroopa Kohtule on oma kirjalikud seisukohad esitanud hageja ja mõlemad kostjad, Itaalia valitsus ja Euroopa Komisjon. Kõik peale Itaalia valitsuse esitasid 6. oktoobril 2016 peetud kohtuistungil oma suulised seisukohad.

## III. Hinnang

### A. Sissejuhatus

19. Esmalt tuleb märkida, et ühenduse kaubamärgi määruse kohaselt saavad ainult „ühenduse kaubamärgi kohtud“, mis on spetsiaalselt valitud liikmesriigi kohtud, kellele on antud selline ülesanne,[9] rikkumishagisid lahendada.[10] Saksamaa valitsus on selleks määranud Landgericht Düsseldorfi (Düsseldorfi esimese astme kohus) ja Oberlandesgericht Düsseldorfi (Düsseldorfi kõrgeim piirkondlik kohus).[11]

20. Kõik ühenduse kaubamärkide kohtud ei saa siiski teha üleliidulist otsust,[12] mida hageja käesoleval juhul nõuab.

21. Kas konkreetsel ühenduse kaubamärkide kohtul on selline ulatuslik pädevus, oleneb sellest, kas ta saab rajada oma rahvusvahelise pädevuse ühenduse kaubamärgi määruse artikli 97 lõigetele 1–4.[13] Ainult sel juhul on ühenduse kaubamärkide kohus „pädev tegema otsuseid liikmesriigi territooriumil toime pandud rikkumiste või rikkumiste ohu kohta“.[14]

22. Seega kuigi hageja väide, mille kohaselt toimusid rikkumised Saksamaal, on ühenduse kaubamärgi määruse artikli 97 lõike 5 kohaselt kohtualluvuse alus, mis võimaldab esitada ühenduse kaubamärgist tulenevate õiguste rikkumise hagi Saksamaal,[15] saab see säte olla kohtualluvuse aluseks ainult selle liikmesriigi territooriumil toime pandud rikkumiste või rikkumiste ohu puhul, kus asub asja menetlev kohus.[16] See ei ole piisav alus, et teha hageja nõutud otsus, mille mõju ulatub väljapoole Saksamaa territooriumi. Selleks peab kohtualluvus põhinema ühenduse kaubamärgi määruse artikli 97 lõigetel 1–4.[17]

23. Nagu juba märgitud, on ühenduse kaubamärgi määruse artikli 97 lõige 1 rahvusvahelise kohtualluvuse aluseks, kui kolmanda riigi kostjal on ettevõte liikmesriigis, kus asub asja menetlev kohus.[18] Seetõttu palub Oberlandesgericht Düsseldorf (Düsseldorfi kõrgeim piirkondlik kohus) selgitust, millistel tingimustel saab Saksamaal asuvat äriühingut Nike Deutschland käsitada äriühingu Nike Inc. ettevõttena.

9 — Vt ühenduse kaubamärgi määruse artikkel 95.

10 — Vt ühenduse kaubamärgi määruse artikkel 96. Õiguste rikkumise ja kehtivuse küsimused kuuluvad nende ainupädevusse (vt ka ühenduse kaubamärgi määruse põhjendus 15). Need kohtud on ainsad, kes võivad ühenduse kaubamärgi kehtetuks tunnistada; ühenduse kaubamärgi määruse artikli 107 kohaselt lähtuvad liikmesriikide kohtud ühenduse kaubamärgi määruse artiklis 96 nimetamata hagide puhul kaubamärgi kehtivuse eeldusest.

11 — Vt artikli 95 lõige 1 koostoimes 10. oktoobri 1996. aasta määrusega (GV NW 1996, lk 428) (Landgericht Düsseldorf (Düsseldorfi esimese astme kohus)) ja Saksa kaubamärgiseaduse (Markengesetz) § 125e lõikega 2 (Oberlandesgericht Düsseldorf (Düsseldorfi kõrgeim piirkondlik kohus)).

12 — Vt eespool punkt 2.

13 — Vt ühenduse kaubamärgi määruse artikli 98 lõige 2 koostoimes lõikega 1.

14 — Vt ühenduse kaubamärgi määruse artikli 98 lõike 1 punkt a.

15 — Seega on see käesoleval juhul piisav alus kahele ülejäänud haginõudele, mis hageja on kostjate vastu esitanud.

16 — Ühenduse kaubamärgi määruse artikli 98 lõige 2.

17 — Vt ühenduse kaubamärgi määruse artikkel 98.

18 — Vt ühenduse kaubamärgi määruse artikli 97 lõike 1 teine võimalus. Kuna pooled ei ole kohtualluvuses kokku leppinud, ei saa Oberlandesgericht Düsseldorf (Düsseldorfi kõrgeim piirkondlik kohus) rajada oma pädevust ühenduse kaubamärgi määruse artikli 97 lõikele 4. Ühenduse kaubamärgi määruse artikli 97 lõige 2 või 3 ei saa olla kohtualluvuse aluseks, kui selle välistab ühenduse kaubamärgi määruse artikli 97 lõige 1.

## B. Mõiste „ettevõte“ määratlus

24. Ühenduse kaubamärgi määruse artikli 97 lõige 1 sätestab, et ühenduse kaubamärgist tulenevate õiguste rikkumise menetlused algatatakse „selle liikmesriigi kohtutes, kus on kostja alaline asukoht, või kui tema alaline asukoht ei ole liikmesriigis, selle liikmesriigi kohtus, kus on tema ettevõte“.

### *1. Autonoomne määratlus*

25. Esimesena tuleb analüüsida küsimust, kas mõistel „ettevõte“ on – nagu komisjon kohtuistungil mainis – autonoomne üleliiduline tähendus või peab selle kindlaks määrama liikmesriigi kohus siseriikliku õiguse alusel.[19]

26. Viimasele võimalusele võib viidata asjaolu, et Brüsseli I määruse artikli 59[20] kohaselt tuleb mõiste „alaline elukoht“ määratleda selle liikmesriigi siseriikliku õiguse järgi, kelle kohtusse on hagiga pöördutud. Samal ajal on Brüsseli I määruse artiklis 60 siiski sätestatud äriühingu või ühingu alalise asukoha autonoomne määratlus.[21]

27. Üldjuhul tuleb ELi õigusnorme tõlgendada autonoomselt.[22] Pealegi on mõiste „ettevõte“ üleliiduline tähendus kooskõlas ühenduse kaubamärgi määruse artikli 97 lõigete 1–4 eesmärgiga luua ulatuslikule kogu ELi hõlmavale kohtualluvusele ühtne alus. Seepärast olen seisukohal, et Euroopa Kohus peab esitama autonoomse tõlgenduse.[23]

### *2. „Ettevõte“ ühenduse kaubamärgi määruse tähenduses*

28. Kuigi ühenduse kaubamärgi määrus sisaldab mõnd määratlust,[24] ei ole seadusandja „ettevõtte“ mõistet määratlenud.

29. Peale selle ei ole Euroopa Kohtul seni olnud võimalust[25] tõlgendada ühenduse kaubamärgi määruse artikli 97 lõiget 1 või mõistet „ettevõte“ ühenduse kaubamärgi määruse muude sätete tähenduses.[26]

19 — Seda küsimust on seoses Brüsseli konventsiooni artikli 5 lõikes 5 kasutatud mõistega „ettevõte“ käsitletud kohtuotsuses, 22.11.1978, Somafer (33/78, EU:C:1978:205, punktid 3–7).

20 — Seda nõuet ei ole Brüsseli Ia määrusega muudetud, vt Brüsseli Ia määruse artikkel 62.

21 — Vt ka Brüsseli I määruse põhjenduse 11 teine lause. Vastavalt ühenduse kaubamärgi määruse artikli 97 lõikele 1 koostoimes artikli 94 lõikega 1 ja omakorda koostoimes Brüsseli I määruse artikli 60 lõikega 1 tuleb mõistet „alaline asukoht“ ühenduse kaubamärgi määruse artikli 97 tähenduses määratleda kui kohta, „kus on tema a) põhikirjajärgne asukoht või b) juhatuse asukoht või c) peamine äritegevuse koht“.

22 — Vt nt kohtuotsused, 14.1.1982, Corman (64/81, EU:C:1982:5, punkt 8); 14.12.2006, Nokia (C-316/05, EU:C:2012:789, punkt 21) ning 22.11.2012, Bank Handlowy ja Adamiak (C-116/11, EU:C:2012:739, punkt 49).

23 — Vt ka kohtuotsus, 19.7.2012, Mahamdia (C-154/11, EU:C:2012:491, punkt 42), milles märgitakse, et Brüsseli I määruse artiklis 18 sisalduvaid mõisteid „filiaal“, „esindus“ ja „muu üksus“ (*sonstige Niederlassung*) tuleb „tõlgendada autonoomselt ning kõikides riikides ühtemoodi“, ning kohtuotsus, 22.11.1978, Somafer (33/78, EU:C:1978:205, punkt 7 jj) Brüsseli konventsiooni artikli 5 lõike 5 kohta.

24 — Vt nt artikkel 1 („Ühenduse kaubamärk“), artikkel 2 („Amet“) ja artikkel 95 („Ühenduse kaubamärkide kohtud“).

25 — Euroopa Kohus ei ole tõlgendanud ka sellele eelnenud õigusnormi, milleks oli määruse nr 40/94 artikli 93 lõige 1. Kohtuotsus, 5.6.2014, Coty Germany (C-360/12, EU:C:2014:1318) käsitleb määruse nr 40/94 artikli 93 lõiget 5.

26 — Komisjon on maininud oma seisukohtades ühenduse kaubamärgi määruse artiklit 92, milles on samuti kasutatud mõistet „ettevõte“ ühenduse kaubamärgi menetluse kontekstis, konkreetsemalt siiski seoses esindamisega ühenduse kaubamärgiametis. Ühenduse kaubamärgi määruse artikli 92 lõige 2 sätestab: „[…] füüsilistel ja juriidilistel isikutel, kelle alaline asukoht või peamine tegevuskoht või tegelik ja toimiv tööstus- või kaubandusettevõte ei asu ühenduses, [peab] olema […] [ameti menetluses] esindaja […]“.

30. Kuna õigusakti ettevalmistavates materjalides [27] ei ole vastavaid juhiseid, tuleb mõiste „ettevõte“ ühenduse kaubamärgi määruse artikli 97 lõike 1 tähenduses määratlemisel tingimata tugineda muudele allikatele peale ühenduse kaubamärgi määruse.

31. Maksejõuetusmenetluse määrus [28] näib *prima facie* olevat selleks hea allikas. Selle artikli 2 punktis h on esitatud mõiste „tegevuskoht“ (*Niederlassung*) määratlus [29] muu hulgas rahvusvahelise kohtualluvuse jaoks.

32. Käesoleval juhul ei saa seda määratlust siiski otseselt kohaldada ega analoogia alusel kasutada. Selle kohta on sõnaselgelt sätestatud, et „käesolevas määruses kasutatakse järgmisi mõisteid“. Ettevõttega sidumise eesmärk on maksejõuetusmenetluse määruses üsna erinev ühenduse kaubamärgi määruse artikli 97 kontekstist: ettevõttel põhinevat kohtualluvust kasutatakse maksejõuetusmenetluse määruse kohaselt ainult teisestes menetlustes, mis ei põhine võlgniku põhihuvide keskmel; lisaks on tehtavad otsused piiratud mõjuga. [30] Seevastu ühenduse kaubamärgi määruse artiklis 97 luuakse seos ettevõttega eesmärgiga määrata kindlaks keskne kohtualluvus, et teha laiendatud mõjuga kohtuotsuseid.

### *3. „Ettevõte“ Brüsseli I määruse tähenduses*

33. Ühenduse kaubamärgi määruse kohtualluvust käsitleva sätte tõlgendamisel on loomulikuks juhiseks Brüsseli I määrus, sest see sätestab kohtualluvuse üldeeskirjad tsiviil- ja kaubandusasjades. Brüsseli I määrust kohaldatakse ühenduse kaubamärgiga seotud menetluste suhtes, kui ühenduse kaubamärgi määruses ei ole sätestatud teisiti. [31] Brüsseli I määrus, millele eelnenud õigusakt (Brüsseli konventsioon) võeti vastu 1968. aastal, on pikaaegne kontseptuaalne raamistik, mis on aluseks ka erimäärustes, nagu ühenduse kaubamärgi määrus, sätestatud hiljutisematele kohtualluvuse eeskirjadele.

34. Brüsseli I määruse üldsätted sisaldavad mõnd määratlust, [32] kuid mõistet „ettevõte“ ei ole seal määratletud.

35. Brüsseli I määruses on mõistet „üksus“ (*Niederlassung*) siiski kasutatud siduva tegurina artikli 5 lõike 5 ja artikli 18 kohase rahvusvahelise kohtualluvuse puhul.

36. Itaalia valitsus on oma kirjalikes seisukohtades märkinud, et mõiste „ettevõte“ (*Niederlassung*) Brüsseli I määruses kasutatud itaaliakeelne vaste (*sede d'attività*) ei ole identne ühenduse kaubamärgi määruse artiklis 97 kasutatud itaaliakeelse vastega (*stabile organizzazione*). Arvestades siiski nende kahe õigusakti tihedat seost, mida näitavad ühenduse kaubamärgi määruse põhjenduses 16 ning artiklites 97 ja 94 sisalduvad otsesed viited Brüsseli I määrusele, ei takista ühes keeleversioonis leiduv keeleline lahknevus Euroopa Kohtul tugineda Brüsseli I määrusele, mis on klassikaline rahvusvahelist kohtualluvust käsitlev õigusakt.

27 — Komisjoni poolt 25. novembril 1980 nõukogule esitatud ettepanekus, mis käsitleb nõukogu määrust ühenduse kaubamärgi kohta (KOM(80) 635), on „ettevõtte“ asemel kasutatud mõistet „tegevuskoht“ ning artikli 74 lõike 1 esimeses ja neljandas lauses on sätestatud: „Ühenduse kaubamärgi rikkumise hagisid menetlevad selle liikmesriigi kohtud, kus on kostja alaline elukoht või kui tema alaline elukoht ei ole ühenduses, selle liikmesriigi kohtud, kus on tema tegevuskoht. […]. Kohus, kus hagi arutatakse, on pädev tegema otsuseid rikkumiste suhtes, mis on väidetavalt toime pandud mis tahes liikmesriigis.“ Ühenduse kaubamärgi määruse esimene jõustunud redaktsioon oli nõukogu 20. detsembri 1993. aasta määrus (EÜ) nr 40/94 ühenduse kaubamärgi kohta (ELT 1994, L 11, lk 1; ELT eriväljaanne 17/01, lk 146). Selle õigusakti artikli 93 lõikes 1 kasutati mõistete „alaline elukoht“ ja „tegevuskoht“ asemel juba mõisteid „alaline asukoht“ ja „ettevõte“, mis on käesolevas asjas kohaldatava ühenduse kaubamärgi määruse ajakohastatud ja konsolideeritud redaktsiooni artikli 97 lõikes 1 ikka veel kasutusel. Nagu näha, ei ole kättesaadavad ei mõistete määratlused ega terminoloogilised selgitused.

28 — Nõukogu 29. mai 2000. aasta määrus (EÜ) nr 1346/2000 maksejõuetusmenetluse kohta (maksejõuetusmenetluse määrus) (EÜT 2000, L 160, lk 1; ELT eriväljaanne 19/01, lk 191).

29 — Maksejõuetusmenetluse määruse artikli 2 punkt h on sõnastatud järgmiselt: „Käesolevas määruses kasutatakse järgmisi mõisteid: […] tegevuskoht – tegevuskoht, kus toimub võlgniku alaline majandustegevus, mis hõlmab tööjõudu ja materiaalseid vahendeid“.

30 — Vt maksejõuetusmenetluse määruse artikli 3 lõige 2.

31 — Vt ühenduse kaubamärgi määruse põhjendus 16 ning artikli 94 lõige 1 ja artikli 97 lõige 1. See on põhjus, miks ühenduse kaubamärgi määrus, kuigi see on *lex specialis* – nagu märgivad kostjad –, ei välista üldiselt mingil juhul Brüsseli I määruse kohaldamist.

32 — Vt mõistete äriühingute „alaline asukoht“ ja „põhikirjajärgne asukoht“ määratlusi Brüsseli I määruse artiklis 60.

37. Nagu eelotsusemenetluse osalised ja eelotsusetaotluse esitanud kohus on märkinud, on kohtupraktikas päris palju tõlgendatud mõistet „üksus“ (*Niederlassung*) Brüsseli I määruse tähenduses.

### *a) Brüsseli I määruse artikli 5 lõige 5*

38. Esimene õigusnorm, mida Euroopa Kohus pidi sellega seoses tõlgendama, oli Brüsseli I määruse artikli 5 lõige 5,[33] mille kohaselt kuulub „kohtualluvus erandjuhtudel“[34] „filiaali, esinduse või muu asutuse tegevusest tuleneva vaidluse puhul selle paiga kohtu[le], kus filiaal, esindus või muu üksus asub“.

39. Kohus tõlgendas neid mõisteid esimest korda 1976. aastal kohtuotsuses De Bloos, milles ta märkis, et „üks olulistest tunnusjoontest, mis iseloomustab mõisteid „filiaal“ ja „asutus“, on allutatus emaettevõtja juhtimisele ja kontrollile“ ning et üksuse mõiste „lähtub samadest olulistest tunnusjoontest, mis filiaal või asutuski“.[35]

40. Kohtuotsuses Somafer leidis Euroopa Kohus, et „arvestades asjaolu, et asjaomased mõisted võimaldavad kalduda kõrvale konventsiooni artiklis 2 sätestatud kohtualluvuse põhimõttest, peab neile antav tõlgendus võimaldama raskusteta kindlaks teha erilise seose, mis seda kõrvalekaldumist õigustab“.[36] Kohus lisas, et „selline eriline seos puudutab esiteks materiaalseid tunnuseid, mis võimaldavad filiaali, asutuse või üksuse olemasolu hõlpsalt ära tunda, ning teiseks seost, mis on selliselt paikneva üksuse ja emaettevõtja vastu suunatud hagi eseme vahel“.

41. Esimese asjaolu kohta märkis Euroopa Kohus, et „filiaali, asutuse või muu üksuse mõiste tähendab tegevuskeset, mis esineb emaettevõtja püsiva laiendusena, ning millel on juhatus ja varalised vahendid äritehingute tegemiseks kolmandate isikutega, nii et viimased teavad, et nad saavad luua välismaal asuva emaettevõtjaga õigussuhte ilma temaga otse suhtlemata, sõlmides tehinguid emaettevõtja laienduseks olevas tegevuskeskmes“.

42. Mis puudutab teist asjaolu, siis Euroopa Kohus on otsustanud, et „lisaks on vajalik, et vaidluse ese puudutaks filiaali, asutuse või muu üksuse tegevust“ ning et „see tegevuse mõiste hõlmab esiteks vaidlusi, mille esemeks on ühelt poolt vaidlused, mis puudutavad asutuse, filiaali või üksuse enese sõna otseses tähenduses haldamisega seotud lepingulisi ja lepinguväliseid õigusi ja kohustusi, nagu näiteks need, mis on seotud hoone rentimisega, et asjaomased üksused saaksid seda kasutada oma asukohana, või need, mis on seotud seal töötava personali kohapeal värbamisega“.[37]

43. Lõpuks leidis Euroopa Kohus kohtuotsustes Blanckaert & Willems ning SAR Schotte, et filiaal, asutus või üksus „peab kolmandate isikute jaoks olema vaevata eristatav kui emaettevõtja laiendus“[38] ning et „tiheda seose olemasolu vaidluse ja seda lahendava kohtu vahel tuleb kontrollida […], arvestades ka seda, kuidas need kaks ettevõtjat ühiskondlikus elus käituvad ning ärisuhetes ennast kolmandatele isikutele esitlevad“.[39]

33 — Täpsemalt sellele eelnenud õigusnorm Brüsseli konventsioonis, mis oli kohaldatav enamikus allpool viidatud kohtuasjades. Brüsseli I määruse põhjenduses 19 kutsutakse üles tagama nende õigusaktide tõlgendamise järjepidevus.

34 — Vt Brüsseli I määruse 2. jao (mille osa artikkel 5 on) pealkiri.

35 — Kohtuotsus, 6.10.1976, De Bloos (14/76, EU:C:1976:134, punktid 20 ja 21).

36 — Kohtuotsus, 22.11.1978, Somafer (33/78, EU:C:1978:205, punkt 11).

37 — Kohtuotsus, 22.11.1978, Somafer (33/78, EU:C:1978:205, punktid 12 ja 13).

38 — Kohtuotsus, 18.3.1981, Blanckaert & Willems (139/80, EU:C:1981:70, punkt 12).

39 — Kohtuotsus, 9.12.1987, SAR Schotte (218/86, EU:C:1987:536, punkt 16).

### *b) Brüsseli I määruse artikli 18 lõige 2*

44. Ühes hiljutisemas otsuses pidi Euroopa Kohus tõlgendama neidsamu mõisteid seoses Brüsseli I määruse artikliga 18, mille lõikes 2 on sätestatud, et „[k]ui töötaja sõlmib töölepingu tööandjaga, kelle alaline elukoht ei ole liikmesriigis, kuid kellel on filiaal, esindus või muu üksus mõnes liikmesriigis, loetakse see liikmesriik nimetatud filiaali, esinduse või muu üksuse tegevusest tulenevate asjade puhul tööandja alaliseks elukohaks“.

45. Kohtuotsuses Mahamdia tegi Euroopa Kohus eelnimetatud Brüsseli I määruse artikli 5 lõiget 5 käsitleva kohtupraktika analüüsi põhjal kindlaks kaks kriteeriumi, millest tuleb lähtuda selle üle otsustamisel, kas selle liikmesriigiga, kus asub asja menetlev kohus, on olemas piisav seos. Kohus leidis, et „[e]siteks eeldab mõiste „filiaal“, „esindus“ ja „muu üksus“ tegevuskeset, mis esineb emaettevõtja püsiva laiendusena. Sellel keskmel peab olema juhatus ja varalised vahendid äritehingute tegemiseks kolmandate isikutega, kes ei pea selleks otseselt emaettevõtja poole pöörduma […]. Teiseks peab vaidlus puudutama kas selliste keskmete käitamisega seotud tegevusi või viimaste poolt emaettevõtja nimel võetud kohustusi, kui neid peab täitma nende asukohariigis.“ [40]

46. Kohtuasi Mahamdia puudutas töösuhtest tulenenud hagi, mille esitas Alžeeria Demokraatliku Rahvavabariigi saatkonna autojuht selle riigi vastu. Euroopa Kohus märkis selles kontekstis, et „suursaatkonda võib samastada tegevuskeskmega, mis esineb emaettevõtja püsiva laiendusena ning mis aitab kaasa selle riigi samastamisele ja esindamisele, kust ta pärineb“. [41]

47. Euroopa Kohus lisas sellega „emaettevõtja“ ja ettevõtte vahelisele seosele konkreetse aspekti, nimelt samastamise ja esindamise. See vastab Brüsseli I määruse artikli 18 lõike 2 erinevatele funktsioonidele võrreldes Brüsseli I määruse artikli 5 lõikega 5: artikli 18 lõige 2 puudutab erilist olukorda, kui kostjal ei ole ELis alalist asukohta, ja tema ettevõttega seose loomisega koheldakse seda ettevõtet alalist asukohta asendavana, öeldes, et liikmesriik loetakse kostja alaliseks asukohaks. Asendamisel on keskne element samastamine.

### *c) Süntees*

48. Nii Brüsseli I määruse artikli 5 lõige 5 kui ka artikli 18 lõige 2 võimaldavad hagejal esitada kostja vastu hagi riigis, kus ei ole tema alaline asukoht, kuid kus asub tema ettevõte.

49. Ent mõlemad nimetatud sätted nõuavad peale ettevõtte olemasolu ka, et vaidlus tuleneks „üksuse tegevusest“. Seega ei piisa nende õigusnormide kohaselt ainuüksi ettevõtte olemasolust, et tekiks seos kohtu asukoha liikmesriigiga, vaid on vaja täiendavat elementi. Teine Brüsseli I määrust käsitlevas eespool kirjeldatud kohtupraktikas välja töötatud kriteerium on seotud ainult selle täiendava elemendiga.

50. Ent ühenduse kaubamärgi määruse artikli 97 lõike 1 tekst ei sisalda seda teist elementi, vaid piirdub üksnes kohtualluvuse määramisega liikmesriigile, kus asub kostja ettevõte. Seega võib Euroopa Kohtu Brüsseli I määruse artiklitest 5 ja 18 tuleneva kahele tingimusele tugineva kontrolli teist kriteeriumi käesoleval juhul eirata.

40 — Kohtuotsus, 19.7.2012, Mahamdia (C-154/11, EU:C:2012:491, punkt 48).

41 — Kohtuotsus, 19.7.2012, Mahamdia (C-154/11, EU:C:2012:491, punkt 50).

### *4. „Ettevõte“ ühenduse kaubamärgi määruse artikli 97 lõike 1 tähenduses*

51. Esimene kriteerium, mis on seega minu analüüsis ainsana asjakohane, koosneb kahest elemendist, mille tunnusjooned ei sõltu konkreetsest hagist, mille puhul lähtutakse seosest ettevõttega. Need heidavad valgust ettevõtte mõiste tuumale. Kõnealused tunnusjooned on a) tegevuskese, mis esineb b) emaettevõtja püsiva laiendusena.

#### *a) Tegevuskese*

52. Euroopa Kohus on esimese tunnusjoone, „tegevuskeskme“ kohta täiendavalt selgitanud, et ettevõttel peab olema juhatus ja varalised vahendid äritehingute tegemiseks kolmandate isikutega, kes ei pea selleks otseselt emaettevõtja poole pöörduma.[42] Konkreetsete lepingute põhjal üldistusi tehes võib järeldada, et nõutav on teatav tegevus ja vajalik on teatav tegelik ja püsiv kohalolu, mida näitab töötajate ja oluliste seadmete olemasolu kohapeal. Kindlasti on nõutav minimaalne töökorraldus ja teatud stabiilsus, ainuüksi kauba ja pangakontode olemasolust „ettevõttena“ määratlemiseks ei piisa.[43] Peale selle eeldab Brüsseli I määrust käsitlev kohtupraktika selgelt kohalikul tasandil juhtimist.

53. Käesoleval juhul on tegeliku ja tegutseva kohalolu tingimus ilmselgelt täidetud, kuna Nike Deutschland on kohalik äriühing, kes osutab Nike'i klientidele Saksamaal reaalselt müügieelseid ja müügijärgseid teenuseid. Nike Deutschland on juriidiliselt iseseisev äriühing (GmbH), nii et kohaliku tasandi juhtimise tingimus on täidetud.

#### *b) Esinemine emaettevõtja püsiva laiendusena*

54. Kostjad eitavad käesoleval juhul siiski piisava seose olemasolu äriühingu Nike Deutschland ja esimese kostja vahel. Euroopa Kohtu praktika kohaselt loob sellise seose esinemine „emaettevõtja püsiva laiendusena“.[44] Ettevõtte poolt tähendab see teatavat sõltuvust ja kuulekust.

55. Kostjad esitavad sellega seoses kaks vastuväidet.

##### *1) Ettevõtte juriidiline iseseisvus*

56. Kostjad väidavad esiteks, et Nike Deutschland ei saa formaalsetel põhjustel olla teise äriühingu ettevõte, sest ta on juriidiliselt iseseisev äriühing, ja tsiviilkohtumenetluses tuleb kasutada formaalset lähenemisviisi.

57. Eespool esitatud analüüsist nähtub siiski, et väljakujunenud kohtupraktika kohaselt[45] võib juriidiliselt iseseisev üksus kvalifitseeruda ettevõtteks. Kohtuasjas SAR Schotte[46] oli asjassepuutuv ettevõte samuti Saksamaa äriühinguna (GmbH) asutatud.

42 — Kohtuotsused, 22.11.1978, Somafer (33/78, EU:C:1978:205, punkt 12); 18.3.1981, Blanckaert & Willems (139/80, EU:C:1981:70, punkt 11) ja 19.7.2012, Mahamdia, (C-154/11, EU:C:2012:491, punkt 48).

43 — Vt kohtuotsused, 20.10.2011, Interedil (C-396/09, EU:C:2011:671, punkt 62) ja 4.9.2014, Burgo Group (C-327/13, EU:C:2014:2158, punkt 31), mis puudutavad maksejõuetusmenetluse määrust. Mõiste „tegevuskoht“ (*Niederlassung*) on määratletud selle määruse artikli 2 punktis h. Kuigi selle määratluse kohaldamisala piirdub sõnaselgelt nimetatud määrusega (vt eespool punkt 32), nii et seda määratlust ei saa käesoleval juhul otseselt kohaldada, võib see siiski näidata, milliseid elemente tuleks arvestada, kui sama mõistet käsitletakse muudes kontekstides, ja seega võib sel olla kaudne mõju.

44 — Kohtuotsused, 22.11.1978, Somafer (33/78, EU:C:1978:205, punkt 11); 9.12.1987, SAR Schotte (218/86, EU:C:1987:536 punkt 10); 18.3.1981, Blanckaert & Willems (139/80, EU:C:1981:70, punkt 12) ja 19.7.2012, Mahamdia (C-154/11, EU:C:2012:491, punkt 48).

45 — Kohtuotsus, 9.12.1987, SAR Schotte (218/86, EU:C:1987:536, punkt 15) ning seoses Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. oktoobri 1995. aasta direktiiviga 95/46/EÜ üksikisikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise kohta (EÜT 1995, L 281, lk 31; ELT eriväljaanne 13/15, lk 355) vt kohtuotsused, 13.5.2014, Google Spain ja Google (C-131/12, EU:C:2014:317, punktid 48 ja 49), milles tõlgendati selle direktiivi artikli 4 lõike 1 punkti a, ja 14.9.2014, Burgo Group (C-327/13, EU:C:2014:2158, punkt 32), milles tõlgendati maksejõuetusmenetluse määruse artikli 2 punkti h.

46 — Kohtuotsus, 9.12.1987, SAR Schotte (218/86, EU:C:1987:536, punkt 15).

58. Eelotsusetaotluse esitanud kohus viitab sellega seoses kohtujurist Mengozzi ettepanekule kohtuasjas Mahamdia,[47] milles too märkis, et on selge, et mõisted „filiaal“, „asutus“ ja „üksus“ viitavad sisuliselt üksustele, mis ei ole iseseisvad õigussubjektid. See märkus kujutas endast siiski *obiter dictum*'it, sest kohtuasi Mahamdia puudutas saatkonda, mis ei ole eraldi õigussubjekt. Sama kehtib kohtujurist Mengozzi viidatud Euroopa Kohtu arvamuse 1/03[48] kohta. Juriidilist iseseisvust ei arutatud ka Euroopa Kohtu arvamuses, vaid lisati tunnus „mis ei ole õigussubjektid“ pigem *colorandi causa* seoses „filiaale, esindusi või muid üksusi“ käsitlevate eeskirjadega üldiselt. Küsimust, kas üksus, mis ei ole õigussubjekt, võiks kvalifitseeruda ettevõtteks, seal ei käsitletud.

59. Teisest küljest, kui otsida sobivaid määratlusi muudest kontekstidest, võib leida autoriteetse allika, milles on selgelt öeldud, et „selles suhtes ei ole määravaks asutatud üksuse õiguslik vorm, tegemist võib olla lihtsalt filiaali või juriidilisest isikust tütarettevõtjaga“.[49]

60. Seetõttu ei ole käesoleval juhul põhjust eespool tsiteeritud pikaaegsest asjakohasest kohtupraktikast kõrvale kalduda.

61. Tsiviilkohtumenetluses üldiselt kasutatav formaalne lähenemisviis, millele kostjad viitavad, ei välista käesoleval juhul rakendatavat majanduslikku vaatenurka küsimuses, kas kostjal on riigis ettevõte või mitte. Ettevõte ei ole menetlusosaline, vaid kujutab endast üksnes seost kostja ja teatava territooriumi vahel. Argument, et emaettevõtja suhtes tehtud kohtuotsus ei ole ettevõttele endale siduv, ei ole asjakohane, kui küsimus on selles, kas teatava tütarettevõtja asukoht võib luua seose kostja ning teatava riigi ja selle kohtute vahel.[50] Selle asemel on otsustavaks see, kas tütarettevõtja on käsitatav kostjaks oleva äriühingu baasina, mille kaudu viimane saab oma huve kaitsta.

*2) Ettevõtte juhtimine ja kontrollimine kostja poolt*

62. Teiseks ei ole äriühingul Nike Deutschland samad juhid nagu esimesel kostjal.[51] Kostjad väidavad seetõttu, et äriühingu Nike Inc. kontroll äriühingu Nike Deutschland üle võib olla nõrk ega pruugi olla kolmandate isikute jaoks kohe läbipaistev. See argument taandub küsimusele, kui kaugele peab ulatuma „emaettevõtja juhtimine ja kontroll“[52] ja kuidas seda kindlaks teha, s.o küsimusele, mille puhul tuleb arvestada etteaimatavuse suurt tähtsust[53] kohtualluvuse küsimustes.

63. Pöördudes tagasi väljakujunenud kohtupraktika juurde, selgub siiski, et küsimus ei ole tegelikus juhtimises ja kontrollis, vaid pigem selles, milline mulje jääb kolmandatele isikutele[54] riigis, milles ettevõte asub. Neil peab olema mulje, et üksus kuulub emaettevõtjale, st teadmine, „et nad saavad luua välismaal asuva emaettevõtjaga õigussuhte ilma temaga otse suhtlemata, sõlmides tehinguid

47 — Kohtujuristi ettepanek, kohtuasi Mahamdia (C-154/11, EU:C:2012:309, punkt 43), milles on viidatud 7. veebruari 2006. aasta arvamusele 1/03 (EU:C:2006:81, punkt 150).

48 — Vt 7. veebruari 2006. aasta arvamus 1/03 (EU:C:2006:81, punkt 150).

49 — Vt Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. oktoobri 1995. aasta direktiivi 95/46/EÜ üksikisikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise kohta põhjendus 19.

50 — Oberlandesgericht Düsseldorf (Düsseldorfi kõrgeim piirkondlik kohus) märgib oma 31. jaanuari 2012. aasta kohtuotsuse I-20 U 175 punktis 47, et emaettevõtja on riigiga, kus asub tema juriidiliselt iseseisev tütarettevõtja, seotud vähemalt niivõrd, kuivõrd ta puutub oma tütarettevõtja kaudu kokku selle riigi õiguskorraga. Selles kohtuotsuses on Oberlandesgericht Düsseldorf (Düsseldorfi kõrgeim piirkondlik kohus) tõlgendanud mõistet „ettevõte“ nõukogu 12. detsembri 2001. aasta määruse (EÜ) nr 6/2002 ühenduse disainilahenduse kohta artikli 82 lõikes 1, mis on sama teksti ja analoogsete põhjendustega nagu ühenduse kaubamärgi määruse artikli 97 lõige 1, ja leidnud, et see hõlmab juriidiliselt iseseisvaid äriühinguid.

51 — See oli nii aga kohtuotsuses, 9.12.1987, SAR Schotte (218/86, EU:C:1987:536, punkt 13), kus mõlemal oli sama nimi ja identne juhatus.

52 — Nõutav vastavalt kohtuotsusele, 6.10.1976, De Bloos (14/76, EU:C:1976:134, punkt 20).

53 — Vt Brüsseli I määruse põhjendus 11.

54 — Kohtuotsus, 22.11.1978, Somafer (33/78, EU:C:1978:205, punkt 12).

emaettevõtja laienduseks olevas tegevuskeskmes“.[55] Hindamine peab toimuma „arvestades ka seda, kuidas need kaks ettevõtjat ärisuhetes käituvad ning kaubandustehingutes ennast kolmandatele isikutele esitlevad“.[56] Kuigi pelgalt sümboolsest kohalolekust ei piisa, on otsustav, et see „aitab kaasa selle“ emaettevõtja „samastamisele ja esindamisele, kust ta pärineb.“[57]

64. Käesoleval juhul on Nike Deutschland märgitud Nike'i toodetega seotud kontaktisikuks Saksamaal[58] ning ta moodustab müügieelseid ja müügijärgseid teenuseid osutades olulise osa kontserni tegevusstruktuuri kindlalt kuuluvast müügiorganisatsioonist. Kuigi ta ise müügiga ei tegele, on tal oluline funktsioon müügi juhtimisel ning ta on Nike'i müügi- ja turustusstruktuuri lahutamatu osa Saksamaal. Selle seotuse oluline element on nime „Nike“ silmatorkav kasutamine ja ka asjaolu, et Saksamaa tütarettevõtja nimi ei kajasta piirdumist teatavate ülesannete või tegevustega, vaid ettevõtja üldisele nimele on lihtsalt lisatud riigi nimi. Nimede samasus oli oluline tegur ka kohtuasjas SAR Schotte.[59]

65. Neid tegureid tuleb hinnata selle liikmesriigi oludest lähtudes, kus asub asja menetlev kohus. Seepärast on liikmesriigi kohtul parimad eeldused hinnata, kas tütarettevõtja on kostjaga kindlalt seotud tugipunkt või mitte. See hinnang peab põhinema kontrollitavatel objektiivsetel kriteeriumidel. Faktilised asjaolud, mida ettevõtte tunnusjoonte hindamisel arvestatakse, peavad olema kolmandate isikute poolt kindlakstehtavad.[60] Need peavad olema olnud avalikustatud või vähemalt piisavalt kättesaadavad, et kolmandad isikud said olla neist teadlikud,[61] kuid kontsernisisesed andmed tegeliku juhtimise ja kontrolli kohta kontsernis ei ole seejuures asjakohased.[62]

66. Kostjad väidavad, et kui kohtualluvuse aluseks saab olla pelgalt eeldus, et üksus on ettevõte, peab hageja tingimata olema tegutsenud sellele eeldusele tuginedes (subjektiivne element). Kostjad märgivad, et see on õiguse üldpõhimõte, mida kohaldatakse üksnes juhul, kui sellele tuginev pool vajab kaitset.[63]

67. See väide ei ole siiski veenev. Kostja ettevõttega sidumine ühenduse kaubamärgi määruse artikli 97 lõikes 1 ei teeni mitte hageja, vaid kostja huvide kaitsmise eesmärki.[64] Samuti tuleb taas rõhutada, et mulje, et kostja juhib ja kontrollib üksust, mis võib olla ettevõte, peab põhinema objektiivsetel kriteeriumidel. Igal juhul on ikkagi kohustuslik esimene element, mis puudutab tegelikku tegevuskeset. Seega ei ole ettevõte käesolevas asjas kohaldatava käsitluse kohaselt kunagi täiesti näilik.

55 — Kohtuotsus, 22.11.1978, Somafer (33/78, EU:C:1978:205, punkt 12).

56 — Kohtuotsus, 9.12.1987, SAR Schotte (218/86, EU:C:1987:536, punkt 16).

57 — Kohtuotsus *Mahamdia* (C-154/11, EU:C:2012:491, punkt 50), milles seda on öeldud saatkonna kohta seoses riigiga, mida see esindab.

58 — Vt Nike'i kontserni veebisaidil www.nike.com esitatud andmeid ja saksakeelseid lepingu üldtingimusi, mis on kättesaadavad sellel veebilehel.

59 — Kohtuotsus, 9.12.1987, SAR Schotte (218/86, EU:C:1987:536, punkt 16).

60 — Vt kohtuotsus 20.10.2011, Interedil (C-396/09, EU:C:2011:671, punkt 49), mis puudutab põhihuvide keskme kindlakstegemist maksejõuetusmenetluse määruse kohaselt.

61 — Vt kohtuotsus, 20.10.2011, Interedil (C-396/09, EU:C:2011:671, punkt 49).

62 — Itaalia valitsus viitab „ettevõtte“ mõiste väljakujunenud tõlgendusele rahvusvahelise maksustamise kontekstis. Maksuõigus ei lähtu samuti vormilisest küljest, vaid peab tütarettevõtjat iseseisvaks vaid juhul, kui tal on autonoomne töökorraldus ning ta tegutseb enda nimel ja ettevõtlusriski kandes. Need on siiski elemendid, mida maksuhaldur saab küll kindlaks teha, kuid mis ei ole üldsusele tavaliselt teada.

63 — Selle kostjate väite aluseks on Leible, St., Müller, M., „Der Begriff der Niederlassung im Sinne von Art. 82 Abs. 1 Alt. 2 GGV und Art. 97 Abs. 1 Alt. 2 GMV“, *Wettbewerb in Recht und Praxis*, 2013, lk 1 ja 9.

64 — Vt üksikasjalikumalt punktid 81–85 allpool. Hagejal oleks kasulikum eeldada, et kostjal *ei ole* ettevõtet ühenduse kaubamärgi määruse artikli 97 lõike 1 tähenduses, sest siis määraks rahvusvahelise kohtualluvuse ühenduse kaubamägi määruse artikli 97 lõike 2 alusel hageja alaline asukoht (vt punkt 83).

68. Neil asjaoludel tagatakse õiguskindlus ja etteaimatavus [65] nii hageja kui ka kostja seisukohalt. Käesoleval juhul saab esimene kostja Nike Inc., kes on Nike'i kontserni juhtiv äriühing, teha selgeid avaldusi ja parandada ekslikke muljeid. Seega peab äriühing Nike Inc. selgete avalike sõnumitega täpsustama enda ja väidetava ettevõtte õiguslikke ja ärisidemeid, restruktureerides oma turustusstruktuuri või piirates oma kaubamärgi kasutamist Saksamaa tütarettevõtja poolt, kui ta ei taha ühenduse kaubamärgi määruse artikli 97 lõike 1 kohasele Saksamaa ulatuslikule kohtualluvusele alluda.

### *c) Täiendav element ei ole nõutav*

69. Kuigi ühenduse kaubamärgi määruse artikli 97 lõige 1 ei nõua sõnaselgelt, et vaidlus tuleneks „ettevõtte tegevusest“, [66] peab ettevõte kostjate arvates [67] siiski olema teataval määral osalenud rikkumises, mille eest kostja vastu hagi esitatakse. [68]

#### *1) Tegemist ei ole „kohtualluvuse muu alusega“*

70. Brüsseli I määruse põhjendus 12 võiks toetada järeldust, et lisaks ettevõtte kohalolekule on vaja täiendavat elementi. Põhjenduses 12 on märgitud, et „[muud alused toetuvad üldjuhul] tihedale seosele kohtu ja menetluse vahel või aita[vad] kaasa tõrgeteta õigusemõistmisele“.

71. Selleks et teha kindlaks, kas ühenduse kaubamärgi määruse artikli 97 lõige 1 näeb ette sellise „kohtualluvuse muu aluse“, tuleb asjakohaselt arvesse võtta selle õigusnormi põhjuseid ja laadi ning mõiste „ettevõte“ funktsiooni laiema õigusnormi raames.

72. Ühenduse kaubamärgi määruse artikli 97 lõigetes 1–4 on loetletud kriteeriumid, mille kohaselt määratakse kindlaks liikmesriik, kelle kohtutele usaldatakse ühenduse kaubamärkide tõhusa kaitse tagamine kogu Euroopa Liidus üheainsa kohtuotsusega. [69]

73. Selleks et vähemalt ühel liikmesriigil oleksid pädevad kohtud igaks olukorraks, on seadusandja ühenduse kaubamärgi määruse artikli 97 lõigetes 1–3 [70] loonud mitut pidepunkti astmeliselt järjestades seotuse hierarhia. Üks neist pidepunktidest on kostja „ettevõte“.

74. Seotuse hierarhial on kokku viis astet, millest esimene on kostja alaline asukoht ELis ja teine kostja ettevõte ELis. [71] Kolmas on hageja alaline asukoht ELis ja neljas hageja ettevõte ELis. [72] Viimasena võib pädeva kohtu kindlaks määrata Siseturu Ühtlustamise Ameti asukoha järgi. [73]

75. „Ettevõte“ tuleb mängu seotuse hierarhia teisel astmel. Seda kohaldatakse ainult juhul, kui kostjal ei ole ELis alalist asukohta, mis on esimene aste. Seega jääb alaline asukoht peamiseks siduvaks teguriks, samal ajal kui ettevõte on teisene.

65 — Brüsseli I määruse põhjenduse 11 kohaselt peavad kohtualluvuse eeskirjad olema hästi etteaimatavad.

66 — Vt selle kohta eespool punkt 50.

67 — Ka Oberlandesgericht Düsseldorf (Düsseldorfi kõrgeim piirkondlik kohus), kes tõlgendas oma 31. jaanuari 2012. aasta kohtuotsuses I-20 U 175 mõistet „ettevõte“ disainilahenduste ja patentide määruse artikli 82 lõikes 1, mis on sama teksti ja analoogsete põhjendustega nagu ühenduse kaubamärgi määruse artikli 97 lõige 1, näib olevat seisukohal, et ettevõtte teataval määral osalemine on nõutav ja see toimub tavaliselt tütarettevõtja müügitegevuse käigus.

68 — Tuleb siiski rõhutada, et käesolevas asjas kõne all olev küsimus ei ole materiaalõiguse küsimus, nt tütarettevõtja emaettevõtja rikkumise eest vastutavaks pidamine või vastupidi tütarettevõtja rikkumise emaettevõtjale süüks panemine. Tegemist on hoopis menetlusküsimusega.

69 — Ühenduse kaubamärgi määruse artikli 98 lõike 1 punkti a kohaselt.

70 — Ühenduse kaubamärgi määruse artikli 97 lõikes 4 kodifitseeritud kohtualluvuse alused koostoimes Brüsseli I määruse artiklitega 23 ja 24 on oma olemuselt ainupädevust andvad ja seega saab neid käsitada kõnealuse hierarhia veelgi domineerivama lisaastmena, mis välistab kõigi teiste kohaldamise. Käesoleval juhul saab seda astet eirata, sest kostja vaidlustab hageja väidetud kohtualluvuse.

71 — Mõlemad on sätestatud ühenduse kaubamärgi määruse artikli 97 lõikes 1.

72 — Mõlemad on sätestatud ühenduse kaubamärgi määruse artikli 97 lõikes 2.

73 — Ühenduse kaubamärgi määruse artikli 97 lõige 3.

76. Vastavalt Brüsseli I määruse üldisele korrale, mille kohaselt on kostja alaline asukoht ELis samuti esmatähtis pidepunkt,[74] määratakse rahvusvaheline kohtualluvus kolmandatest riikidest pärit kostjate puhul kindlaks selle liikmesriigi siseriikliku õiguse kohaselt, kus asub asja menetlev kohus.[75] See oleks ühenduse kaubamärgi määruse laiendatud üleeuroopalise kohtualluvuse raames ebasoovitav. Selleks et kaitsta ühtset kaubamärki kogu liidus ühe kohtuotsusega ulatusliku kohtualluvuse kaudu, peab kohtualluvusel olema ühtne alus. Seetõttu tunnistati Brüsseli I määruses sätestatud üldise kohtualluvuse eeskirjad ühenduse kaubamärgi määruses kohaldamatuks[76] ja asendati ühenduse kaubamärgi määruse artikli 97 lõigetes 1–3 sätestatud konkreetse autonoomse seotuse hierarhiaga.

77. Eeltoodust selgub, et ühenduse kaubamärgi määruse artikli 97 lõiked 1–3 on oma olemuselt pigem üldise kohtualluvuse erieeskirjad kui erandliku kohtualluvuse eeskirjad. Need ei loo rahvusvahelise kohtualluvuse „muud alust“,[77] vaid määravad kindlaks ühenduse kaubamärgi määrusest tuleneva üldise kohtualluvuse, asendades seega üldeeskirju, mis oleksid muidu kohaldatavad. „Ettevõte“ ühenduse kaubamärgi määruse artikli 97 lõike 1 tähenduses ei loo kohtualluvuse alust „lisaks kostja alalisele asukohale“.[78] Pigem kohaldatakse seda „kostja alalise asukoha asemel“, kui alalist asukohta ei ole võimalik kasutada. Seepärast on parem käsitada seda asendava kui „muu alusena“.

78. Seetõttu ei ole täiendav element nõutav.

### *2) Actor sequitur forum rei põhimõtet järgiv lai tõlgendamine*

79. Peale selle ei ole põhjust nõustuda kostjate seisukohaga, et ühenduse kaubamärgi määruse artikli 97 lõiget 1 tuleb tõlgendada kitsalt. See oleks nõutav üksnes erandliku kohtualluvuse kui üldeeskirjast tehtava erandi puhul.[79]

80. Mõistet „ettevõte“ ühenduse kaubamärgi määruse artikli 97 lõike 1 tähenduses tuleks pigem tõlgendada laialt. See säte ei kujuta endast erandit üldeeskirjast, vaid pigem rakendab seda. Nimetatud üldeeskiri on sätestatud Brüsseli I määruse põhjenduses 11, milles on märgitud, et „tavaliselt on kohtualluvus seotud kostja alalise elukohaga ning seepärast peab kohtualluvus alati olemas olema, välja arvatud teatavatel täpselt määratletud juhtudel“.

81. Ühenduse kaubamärgi määruse artikli 97 lõige 1, mille kohaselt seondub kohtualluvus eelkõige kostja alalise asukohaga ja milles täiendavalt on ette nähtud teisene seos tema ettevõttega, rakendab just seda põhimõtet, mis on (üldiste tsiviilkohtuasjade suhtes) kodifitseeritud Brüsseli I määruse artiklis 2 ja mis järgib *actor sequitur forum rei* põhimõtet.[80]

74 — Brüsseli I määruse artikli 2 lõige 1.

75 — Brüsseli I määruse artikli 4 lõige 1. Siseriiklike eeskirjade kohaldamise kriitika kohta vt nt Mills, A., „Private International Law and EU External Relations: Think local act global, or think global act local?“ *ICLQ*, vol. 65, 2016, lk 541–571. Kriitika tuleneb sisuliselt asjaolust, et nende siseriiklike rahvusvahelise kohtualluvuse eeskirjade alusel tehtud kohtuotsused võivad küll olla liialdatud, kuid nende suhtes kohaldatakse siiski Brüsseli korra kohast leevendatud tunnustamist ja täitmist.

76 — Vt ühenduse kaubamärgi määruse artikli 94 lõike 2 punkt a, milles on viidatud Brüsseli I määruse artiklitele 2 ja 4.

77 — Ühenduse kaubamärgi määruse kohaselt eksisteerib siiski ka erandlik kohtualluvus, vt nt ühenduse kaubamärgi määruse artikli 97 lõige 5.

78 — Brüsseli I määruse põhjendus 12.

79 — Vt nt eespool punktis 40 viidatud kohtuotsus, 22.11.1978, Somafer (33/78, EU:C:1978:205, punkt 8), mis käsitleb Brüsseli I määruse artiklis 2 sätestatud kohtualluvuse põhimõttest kui üldeeskirjast tehtavat erandit.

80 — Vt nt kohtuotsused, 13.7.2000, Group Josi (C-412/98, EU:C:2000:399, punkt 35) ja 19.2.2002, Besix (C-256/00, EU:C:2002:99, punkt 52) ning kohtujurist Bot’ ettepanek, kohtuasi A *vs.* B jt (C-112/13, EU:C:2014:207, punkt 37).

82. Selle kohtualluvuse üldpõhimõtte eesmärk on kaitsta kostja menetlushuve, sest kostjat ei peeta olevat oma alalisele asukohale mitte üksnes füüsiliselt lähemal, vaid ka tuttavam selle riigi keele ning menetlus- ja materiaalõigusnormidega. Kuigi see ei ole universaalne põhimõte, on see pikaaegne maksiim, mis on saanud innustust Mandri-Euroopa käsitlusviisidest ning on Euroopa kohtualluvuse eeskirjade puhul tavaline ja tüüpiline.[81]

83. See põhimõte peab kostja kohtualluvusega seotud huve selgelt olulisemaks hageja omadest. Kohtuotsuses Dumez France SA ja Tracoba[82] märkis Euroopa Kohus Brüsseli konventsiooni kui Brüsseli I määrusele eelnenud õigusakti[83] tõlgendades isegi seda, et „konventsioon ei toeta hageja alalise asukoha järgse kohtu pädevust“.[84]

84. Seotuse hierarhia, mille seadusandja on ühenduse kaubamärgi määruse artikli 97 lõigetes 1–3 sätestanud, on selle Euroopa tsiviilkohtumenetluse üldise käsitlusega täielikult kooskõlas, sest kohtualluvust ei seota hageja alalise asukoha või ettevõttega enne, kui on veendutud, et kostjal ei ole ühe asjaomase liikmesriigiga asjakohast seost, milleks võib alalise asukoha puudumise korral olla tema ettevõte.

85. Kostja ettevõttega teisese sidumise kaheosaline funktsioon on tagada sellele poolele vähemalt teatav kaitse, lähtudes seosest kohaga, kus kostjal on teatav miinimumkohalolek, kuigi see ole samaväärne täieliku kohalolekuga, mille saab anda ainult alaline asukoht.[85] Seega on „ettevõte“ kui siduv tegur selles kontekstis 1) viimane võimalus järgida põhimõtet siduda kohtualluvus kostja asukohaga ja samal ajal 2) künnis, mis hoiab ära kergekäelise ülemineku hageja asukohale.

86. Kui Euroopa Kohtul palutakse tõlgendada ühenduse kaubamärgi määruse artikli 97 lõiget 1, täpsemalt selles sisalduvat mõistet „ettevõte“, mõjutab Euroopa Kohtu esitatav määratlus seega seda, kas jõutakse hierarhia järgmisele, ebasoodsamale kolmandale astmele, kus rahvusvaheline kohtualluvus läheb kostjaga seotud liikmesriigilt üle hagejaga seotud liikmesriigile. Seda üleminekut tuleb võimaluse korral vältida. Nende kahe astme vahel laiub eespool kirjeldatud keskne õigusteoreetiline lõhe. Mõiste „ettevõte“ lai tõlgendus on seega keskse *actor sequitur forum rei* põhimõtte järgimiseks nõutav.

### *3) Ettevõtted mitmes liikmesriigis*

87. Käesoleval juhul soovitatud lai tõlgendamine võib tingida olukorra, kus kostjal leitakse olevat ELis rohkem kui üks ettevõte. Käesoleval juhul on tõenäoline, et ettevõtteks ei kvalifitseeru mitte üksnes Nike Deutschland, vaid ka Nike Retail.

88. See tõstatab küsimuse, kas kõik ettevõtted on võrdsed või saab ainult üks neist olla ühenduse kaubamärgi määruse artikli 97 lõike 1 kohane siduv tegur. Nagu kostjad Euroopa Kohtu istungil märkisid, on Nike Retail Nike'i struktuuri peamine ettevõte Euroopas. Seega kui rahvusvaheline kohtualluvus saaks seonduda ainult peamise ettevõttega, ei saaks Oberlandesgericht Düsseldorf (Düsseldorfi kõrgeim piirkondlik kohus) teha nõutud üleeuroopalist otsust. Selle saaks teha üksnes Madalmaade kohus.

81 — Vt Bell, A., *Forum Shopping and venue in transnational litigation*, Oxford 2003, punkt 3.60 jj, mille kohaselt on Brüsseli konventsioonis ja määruses nr 44/2001 sätestatud *actor sequitur forum rei*-põhimõtte kandvaks ideeks kostja vastu tema alalises asukohas hagi esitamise *prima facie* asjakohasus. Selle põhimõtte aluseks on Brüsseli konventsiooni algsete, Mandri-Euroopa osaliste ühine õiguspärand (punkt 3.66). Belli väitel on *actor sequitur forum rei* põhimõte Brüsseli konventsiooni „Grundnorm“ (alusnorm).

82 — Kohtuotsus, 11.1.1990 (C-220/88, EU:C:1990:8, punkt 16).

83 — Brüsseli konventsiooni käsitleva kohtupraktika olulisuse kohta määruse seisukohast vt Brüsseli I määruse põhjendus 19.

84 — Vt ka kohtuotsus, 19.1.1993, Shearson Lehmann Hutton (C-89/91, EU:C:1993:15, punkt 17).

85 — „Alaline asukoht“ on Brüsseli I määruse artiklis 60 määratletud kui põhikirjajärgne asukoht, juhatuse asukoht või peamine äritegevuse koht.

89. Ent selle asemel, et näha ette seotus „peamise ettevõttega“,[86] räägitakse ühenduse kaubamärgi määruse artikli 97 lõikes 1 lihtsalt „selle liikmesriigi kohtutes[t], kus on kostja [*üks*] ettevõte“.[87] Pealegi kuulub „peamine äritegevuse koht“ juba äriühingu „alalise asukoha“ määratluse alla.[88] Kui mõiste „ettevõte“ hõlmaks üksnes peamist ettevõtet, ei oleks loogiline, et ühenduse kaubamärgi määruse artikli 97 lõige 1 sisaldab kahte kategooriat, millest „alaline asukoht“ on esmane ja „ettevõte“ teisene.[89]

90. Seda arvestades võib *mis tahes* ettevõte liikmesriigis olla siduv tegur, mille põhjal saab ühenduse kaubamärgi määruse artikli 97 lõike 1 teise võimaluse kohaselt kindlaks määrata rahvusvahelise kohtualluvuse. Selle olukorra puhul võib tuua paralleeli ühenduse kaubamärgi määruse artikli 97 lõike 1 esimese võimalusega, sest äriühingul võib olla ka rohkem kui üks alaline asukoht.[90] Sellistel alternatiivse kohtualluvuse juhtudel tuleb tsiviilkohtumenetluse üldpõhimõtete kohaselt lasta kostjal mitme pädeva kohtu vahel valida.

91. Arvestades siiski eesmärki vähendada ühenduse kaubamärgiga seotud kohtuasjade puhul pädevate kohtute arvu,[91] mis on eriti oluline laiendatud rahvusvahelise kohtualluvuse kontekstis,[92] saaks mitme liikmesriigi kvalifitseerumist kasutada ühenduse kaubamärgi määruse artikli 97 lõikes 1 kasutatud mõiste „ettevõte“ laia tõlgendamise vastuargumendina.

92. Kuna laiendatud kohtualluvus Nike Inc-iga seotud vaidluses võiks kuuluda Madalmaade ja Saksamaa kohtutele, tekib meelepärase kohtu valimise (*forum shopping*) oht, ehkki see on väike. Vastuoluliste otsuste tegemist väldivad siiski[93] Brüsseli I määruse mehhanismid, eelkõige need sätted, mis käsitlevad pooleliolevaid kohtuasju[94] ja kehtivad ka ühenduse kaubamärgi määruse alusel. Lõppkokkuvõttes tuleb selle olukorraga leppida seetõttu, et olulisem on kostja menetluslik kaitse, mis tagatakse ühenduse kaubamärgi määruse artikli 97 lõikes 1 sisalduvale mõistele „ettevõte“ laia tähenduse omistamise teel.

93. Õiguslik kaitse, mille tagab kostjale kohtualluvuse sidumine tema ettevõttega, ei ole küll sama tugev kui kaitse, mille annab sidumine tema alalise asukohaga, kus kostja käsutuses on kõik tema ressursid. Ent kui kostjal ei ole ELis alalist asukohta, tagatakse talle laiendatud kohtualluvusel põhinevas vaidluses minimaalne põhikaitse tema liikmesriikides asuvate ettevõtete kaudu.

## IV. Järeldus

94. Eeltoodust lähtudes teen Euroopa Kohtule ettepaneku vastata eelotsuse küsimusele järgmiselt:

Niisugustel asjaoludel nagu põhikohtuasjas tuleb sellise ettevõtja, kelle enda asukoht ei ole Euroopa Liidus, tütarettevõtja juriidiliselt iseseisvat, liidu liikmesriigis asuvat tütarettevõtjat pidada selle ettevõtja „ettevõtteks“ (*Niederlassung*) nõukogu 26. veebruari 2009. aasta määruse (EÜ) nr 207/2009 ühenduse

86 — Kuna ühenduse kaubamärgi määruse andja tundis Brüsseli I määrust, mille artikli 60 lõike 1 punktis c on kasutatud mõistet „peamine äritegevuse koht“ (*principal place of business*), pidi ta olema teadlik võimalusest täpsustada, milline ettevõte peaks olema otsustav, kui ta eesmärk oleks olnud valida mitmest ettevõttest üks. Pealegi kasutab ühenduse kaubamärgi määruse andja ühenduse kaubamärgi määruse artikli 92 lõikes 2 mõistet „peamine tegevuskoht“ (*principal place of business*).

87 — Kohtujuristi kursiiv.

88 — Brüsseli I määruse artikli 60 kohaselt.

89 — Vt Leible, St., Müller, M., „Der Begriff der Niederlassung im Sinne von Art. 82 Abs. 1 Alt. 2 GGV und Art. 97 Abs. 1 Alt. 2 GMV“, *Wettbewerb in Recht und Praxis*, 2013, lk 1 ja 4.

90 — Vt mõiste äriühingu „alaline asukoht“ lai määratlus Brüsseli I määruse artiklis 60 (vt 85. joonealune märkus). Vt ka Schlosseri aruande (EÜT 1979, C 59, lk 97) punkt 75.

91 — Vt ühenduse kaubamärgi määruse põhjendus 15 („võimalikult vähe“).

92 — See on ühenduse kaubamärgi määruse artikli 97 lõigetes 1–4 sätestatud range seotuse hierarhia üks põhjus.

93 — Selle eesmärgi kohta vt ühenduse kaubamärgi määruse põhjendus 16.

94 — Vt Brüsseli I määruse 9. jagu, mis sisaldab artikleid 27–29. Asukohtade arvukust silmas pidades viidatakse Schlosseri aruande punktis 75 ka pooleliolevaid kohtuasju ja seotud menetlusi käsitlevatele sätetele, et lahendada sellises olukorras tekkida võivaid probleeme.

kaubamärgi kohta (ELT 2009, L 78, lk 1) artikli 97 lõike 1 tähenduses, kui see juriidiliselt iseseisev tütarettevõtja tütarettevõtja on tegevuskese, mis esineb liikmesriigis, kus see asub, kolmanda riigi emaettevõtja püsiva laiendusena.